

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Кафедра російської мови
Кафедра історії російської літератури

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії,
ректор Харківського національного
університету імені В. Н. Каразіна

Тетяна КАГАНОВСЬКА
“ _____ ” _____ 2022 р.

ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

з російської мови і літератури
для вступників на навчання
для здобуття ступеня магістра
за спеціальністю 035 «Філологія»
спеціалізація 035.034 «Слов'янські мови та літератури (переклад включно),
перша – російська»

Харків – 2022

ДОКУМЕНТ СЕД АСКОД
Сертифікат 58E2D9E7F900307B040000009E3A2500EDECA000
Підписувач Пантелеймонов Антон Віталійович
Дійсний з 17.02.2022 15:51:27 по 17.02.2024 15:51:27

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

1901/56 від 11.05.2022

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Вступне фахове випробування для навчання за освітньо-кваліфікаційним ступенем магістр спеціальності 035 «Філологія», спеціалізації 035.034 «Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – російська» проводиться відповідно до «Правил прийому до Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна на 2022/2023 навчальний рік». Вступним випробуванням із російської мови та літератури для вступників, які мають право на такий іспит згідно із зазначеними Правилами, є письмовий іспит.

Тривалість вступного іспиту в магістратуру – 4 астрономічні години.

Абітурієнти, які без поважних причин не з'явилися на вступний екзамен у зазначений за розкладом час, до наступного вступного випробування в конкурсі не допускаються.

Метою вступного іспиту є виявлення рівня знань з російської мови та літератури, наявності навичок і вмінь з фаху відповідно до затвердженої програми вступних випробувань, яка за змістом і обсягом включає навчальний матеріал підготовки фахівців за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти. Іспит передбачає письмові відповіді вступника на питання теоретичного характеру з російської мови та літератури.

На екзамені з російської мови та літератури вступники до магістратури мають продемонструвати:

знання:

- системних відомостей про літературну мову, що вивчається, особливостей її формування, ознак та функцій;
- закономірностей історичного розвитку та сучасних особливостей мовних явищ, належних до різних рівнів мови, – лексики, фонетики, морфеміки, словотвору, морфології, синтаксису, а також мовних норм, у тому числі орфографічних, пунктуаційних та стилістичних;
- основних періодів розвитку російської літератури від давнини до XXI сторіччя, еволюції напрямків, жанрів і стилів, творчості чільних представників літератури та художньо-стильових явищ;
- основних понять, базових теорій та концепцій обраної філологічної спеціалізації, необхідних для професійного висвітлення питань літературознавства;

- загальних властивостей літератури як мистецтва слова;

уміння:

- практично застосовувати набуті теоретичні знання з російської мови;
- володіти орфоепічними, лексичними, фразеологічними, словотвірними, морфологічними, синтаксичними, орфографічними, пунктуаційними та стилістичними нормами сучасної російської літературної мови;

- аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють;
- розпізнавати істотні ознаки мовних явищ, описувати їх властивості; групувати й класифікувати мовні явища, установлювати причинно-наслідкові зв'язки між ними;
- аналізувати й інтерпретувати твори російської літератури й усної народної творчості, визначати їхню художньо-стильову специфіку й характеризувати ідейно-тематичні особливості та місце в російському літературному процесі;
- здійснювати лінгвістичний та літературознавчий аналіз текстів різних жанрів і стилів, маючи критичний погляд на мовні та літературні явища з урахуванням сучасних підходів до їхнього аналізу;
- створювати власні висловлення;
- логічно й послідовно викладати думки та формулювати відповідні висновки.

ОПИС ПРОГРАМИ

Програма вступних випробувань із російської мови та літератури для вступників до Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна для навчання за другим (магістерським) рівнем вищої освіти спеціальності 035 «Філологія», спеціалізації 035.034 «Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – російська» складена на основі навчального плану Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна за спеціальністю 035 «Філологія», спеціалізації 035.034 «Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – російська».

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Мова

Вступ

Російська літературна мова; її відмінність від розмовної мови та мови художньої літератури.

Фонетика. Фонологія. Орфоенія. Історична фонетика

Предмет та завдання фонетики. Ознаки голосних звуків. Основи артикуляційної класифікації голосних звуків сучасної російської мови. Голосні звуки та фонемі сучасної російської мови. Становлення системи голосних (вокалізму) російської мови, починаючи з епохи падіння редукованих. Ознаки приголосних звуків. Основи артикуляційної класифікації приголосних звуків сучасної російської мови. Приголосні звуки та фонемі сучасної російської літературної мови. Становлення системи приголосних (консонантизму) російської мови, починаючи з епохи падіння редукованих гласних. Поняття акання та історія його виникнення (час, ареал, причини появи, наслідки для системи голосних та приголосних). Помірне акання як особливість російської літературної мови. Основи акустичної класифікації звуків.

Склад як суперсегментна фонетична одиниця російської мови. Підстави складоподілу; види складів. Поняття про наголос. Типи наголосу. Інтонація як суперсегментний фонетичний засіб російської мови. Поняття про інтонаційну конструкцію.

Предмет фонології. Фонема та звук. Функції фонем. Сильна та слабка позиція фонем. Поняття про чергування (альтернацію) звуків. Чергування позиційні та непозиційні.

Орфоепія; правила вимови звуків у різних позиціях; поєднань звуків; окремих граматичних форм; окремих звуків в іншомовних словах та ін. Допустимі варіанти вимови; причини відхилення від вимовних норм. Орфоепічні словники та довідники.

Лексикологія. Лексикографія. Фразеологія

Лексичне значення слова; його узагальнювальний характер. Слово та поняття. Компоненти лексичного значення слова. Поняття про прагматику та конотацію. Типи лексичних значень, що визначаються ставленням до позначуваного об'єкта і на підставі комбінованих властивостей (концепція В. В. Виноградова). Багатозначність. Способи перенесення найменувань. Семантична структура багатозначного слова (відношення між лексико-семантичними варіантами).

Тлумачні словники сучасної російської мови; їх види за обсягом словника, поданням багатозначності тощо. Типи тлумачення лексичних значень. Структура словникової статті.

Парадигматичні відношення в лексиці. Поняття про лексико-семантичну групу. Концепція синонімів; типи синонімів. Синонімічні словники російської мови. Антоніми як лексико-семантична категорія мови. Типи антонімічних відношень (за Л. Новіковим). Антонімічні словники російської мови; принципи тлумачення антонімів. Лексичні омоніми. Причини появи омонімів у мові (джерела омонімії). Словники омонімів російської мови. Концепція паронімів. Паронімічні словники.

Синтагматичні відношення в лексиці. Словники сполучуваності.

Функціональні стилі російської мови, підстави для їх виділення. Марковані щодо стилів лексико-фразеологічні, морфологічні та синтаксичні засоби мови. Членування лексики відповідно до її функцій за ступенем «зниженості» («піднесеності»), за емоційно-оцінною ознакою та конотативними властивостями. Стилистично нейтральна лексика. Лексика сучасної російської мови з погляду сфери її вживання. Діалектизми. Ознаки розмежування професіоналізмів та термінів; жаргонної, арготичної лексики та просторіччя. Словники лінгвістичних та літературознавчих термінів. Застарілі слова. Їхнє розмежування за ступенем архаїзації, причини архаїзації. Історизми та власне архаїзми. Історичні словники. Власне неологізми та okazіоналізми. Неологізми нашого часу. Словники нових слів. Лексика російської мови з погляду її походження. Поняття власне російської (споконвічної) лексики. Запозичені слова; основи різних класифікацій запозичень. Характерні ознаки інтернаціоналізмів.

Активізація процесу запозичення в наші дні. Словники іншомовних слів; етимологічні словники. Церковнослов'янізми в складі сучасної російської літературної лексики.

Фразеологічні одиниці російської мови. Різні критерії виділення фразеологічних одиниць, різний обсяг фразеологічного матеріалу. Фразеологічна одиниця у співвідношенні зі словом та вільним словосполученням. Фразеологічні словники та довідники.

Морфеміка. Словотвір

Морф і морфема. Класифікація морфем. Ознаки різних типів морфем. Теоретичне та практичне значення морфеміки. Російська мова як мова синтетичного ладу, флективна, фузійна. Характеристика флексії, префікса, кореня, суфікса, постфікса. Основа слова. Словотвірні та формотвірні (граматичні) суфікси. Незначущі сегментні елементи, їх статус та назви (терміни).

Процедура морфемного аналізу, методи похідності та залишкового членування. Похідні та непохідні слова (основи). Словозміна, формотворення та словотвір.

Синхронічний словотвірний аналіз, його відмінність від діахронічного. Наукові поняття: мотивувальне слово, мотивоване слово, відношення мотивації, твірна основа, морфонологічні зміни у твірній основі, словотвірний формант, словотвірне значення, словотвірний тип. Словотвірний тип як одиниця опису словотвору в РГ-80. Словотвірне значення, його відмінність від лексичного значення слова та граматичного значення. Поняття внутрішньої форми слова. Пізнавальна цінність поняття «словотвірне значення» для оволодіння мовою як системою.

Поняття словотвірного гнізда, вершини словотвірного гнізда. Відмінність словотвірного гнізда від кореневого, лексичного (О. М. Тихонов). Словотвірні словники, їх завдання.

Морфологічні способи словотвору простих слів. Неморфологічний словотвір. Способи творення складних слів. Абревіація та її види. Деривація лексична та синтаксична.

Порівняльна характеристика морфемного та словотвірного аналізу: подібності та відмінності в цілях, методах, процедурах та результатах.

Морфологія. Історична морфологія

Предмет морфології. Граматичне значення, засоби та способи його вираження. Словоформа. Морфологічна парадигма, типи парадигм. Морфологічні категорії. Словозмінні та несловозмінні категорії. Частини мови. Принципи виділення частин мови. Слова самостійні та службові. Явище перехідності в системі частин мови.

Іменник як частина мови. Характеристика лексико-граматичних розрядів іменників (власні, загальні; конкретні, абстрактні, збірні та речовинні; істоти та неістоти). Характеристика морфологічних категорій іменника. Рід іменників як незмінна категорія. Іменники спільного роду. Число іменників як словозмінна категорія. Співвідносність форм та значень однини та множини в конкретних іменників, засоби творення форм множини. Категорія відмінка. Основні

значення відмінків. Типи відмін іменників. Становлення системи відмінювання іменників в історії російської мови.

Прикметник як частина мови. Особливості його морфологічних категорій; максимальний склад парадигми. Лексико-граматичні розряди прикметників, їх ознаки та значення для формотворення. Короткі форми якісних прикметників у сучасній російській мові, їх творення, граматичні особливості, синтаксичні функції, особливості значення та вживання. Взаємодія коротких та повних форм прикметників в історії російської мови. Творення синтетичних та аналітичних форм ступенів порівняння. Типи відмін прикметників у сучасній російській мові.

Займенникові слова щодо частин мови. Особливості займенникової семантики. Займенники-іменники як частина мови. Обсяг займенника як частини мови в науковій та шкільній граматиці. Розряди займенників за значенням.

Числівник як частина мови та становлення цієї категорії в історії мови; морфологічні та синтаксичні ознаки числівників. Лексико-граматичні розряди числівників у традиційному розумінні цієї частини мови (граматичні ознаки, словозміна, поділ за складом). Обсяг числівника як частини мови в науковій та шкільній граматиці.

Дієслово. Морфологічні категорії дієслова – словозмінні та несловозмінні. Парадигма дієслівної лексеми (предикативні та непередикативні форми). Вид як класифікаційна категорія дієслова. Творення дієслів доконаного та недоконаного виду. Видова пара. Типи видових пар. Одновидові дієслова. Двовидові дієслова. Способи дієслівної дії. Перехідні та неперехідні дієслова. Вплив перехідності на парадигму дієслова. Категорія стану. Формальні характеристики та категоріальні значення дійсного, наказового та умовного способів; уживання їх у власному та переносному значеннях (заміна способів). Словозмінна категорія часу дієслова в сучасній російській мові. Пряме та переносне вживання форм теперішнього, минулого і майбутнього часу. Формування видно-часової системи дієслова в історії російської мови. Словозмінна категорія особи дієслова. Безособові дієслова; їх форми та особливості синтаксичного функціонування. Дві основи дієслова. Класи дієслів. Ізольовані дієслова.

Дієприкметник як атрибутивна форма дієслова; граматичні ознаки (категорії) дієприкметника. Творення дієприкметників (основа, суфікси, обмеження у творенні). Дієприслівник як особлива форма дієслова. Граматичні ознаки (категорії) дієприслівників. Творення дієприслівників. Історія дієприкметникових форм у російській мові. Історія формування дієприслівника як особливої форми дієслова в російській мові.

Прислівник як частина мови. Означальні та обставинні прислівники. Предикативні прислівники.

Службові частини мови; їхня відмінність від самостійних. Непохідні (первинні) та похідні (вторинні) прийменники. Сполучники, їх значення; однозначні та багатозначні сполучники; розряди за будовою та функціями. Частка; основні розряди часток за значенням.

Синтаксис

Предмет та завдання синтаксису. Синтаксис – це організаційний центр граматики. Конструктивність, семантичність, комунікативність, функціональність, системність синтаксису російської мови.

Сурядні та підрядні синтаксичні зв'язки, засоби їх вираження. Типи підрядного зв'язку (узгодження, керування, прилягання, іменне прилягання) та типи семантико-синтаксичних відношень (означальні, об'єктні, суб'єктні, обставинні, комплетивні). Класифікація словосполучень (за характером головного слова, за семантико-синтаксичними відношеннями, за формально-граматичними відношеннями та ін.). Питання про предикативні та сурядні поєднання. Словосполучення як синтаксична одиниця. Відмінності словосполучення від речення та слова.

Просте речення як комунікативна одиниця. Аспекти його вивчення в російській синтаксичній науці: традиційна формально-синтаксична концепція, що зберігається в шкільній граматиці; структурно-семантична концепція АГ-70 та РГ-80; комунікативна граMATика Г. Золотової, Н. Оніпенко, М. Сидорової. Основні наукові поняття теорії речення – «предикативність», «модальність», «темпоральність», «персональність», «комунікативна мета», «парадигма речення».

Принципи класифікації простих речень у шкільній та науковій граматиці. Обґрунтування принципу односкладності простих речень у традиційній граматиці (О. О. Шахматов). Подання цих речень у структурно-семантичній концепції АГ-70, РГ-80 та комунікативній граматиці Г. Золотової. Поняття «модель речення». Система моделей речень у комунікативній граматиці Г. Золотової як відображення роботи людської свідомості щодо категоризації дійсності в мовних формах. Ідея принципової двоскладності системно-мовної моделі речення, за можливої відмінності системно-мовної моделі та її контекстно-мовленнєвої реалізації (Г. Золотова). Означено-особові, узагальнено-особові, неозначено-особові, безособові, інфінітивні, іменні речення як контекстно-мовленнєві модифікації двоскладних моделей речень. Пасивні моделі як об'єктно-пасивні модифікації активних: семантична та стилістична специфіка пасивних речень.

Синтаксема – мінімальна синтаксична одиниця (Г. Золотова). Співвідношення понять «член речення» та «синтаксема». Функціональні типи синтаксем. «Синтаксичний словник» Г. Золотової. Семантико-синтаксичні категорії простого речення: головні компоненти – суб'єкт (предикований компонент; підмет) і предикат (предикувальний компонент; присудок); розповсюджувачі – прислівні (придієслівні, приіменні, приад'єктивні) та синтаксеми-

розповсюджувачі речення в цілому (детермінанти). Співвідношення понять «суб'єктний детермінант» (АГ-70, РГ-80) та «суб'єкт» (Г. Золотова).

Актуальне членування речення. Його зв'язок із контекстом, словопорядком, логічним наголосом, інтонацією. Значення актуального членування для організації тексту. Основні функції порядку слів у російській мові.

Поняття про ускладнене речення. Місце ускладненого речення в синтаксичній системі. Поняття вторинної предикативності. Поліпропозитивність ускладненого речення. Синтагматичне членування та комунікативне навантаження ускладнювальних компонентів. Граматичні ознаки ускладнювальних конструкцій. Однорідні члени речення. Граматичні ознаки однорідних членів; засоби зв'язку при однорідності; смислові відношення серед однорідних членів. Дієприкметниковий зворот як синкретичний компонент речення. Обґрунтування уточнення та відокремлення в науковому синтаксисі. Основні фактори та випадки відокремлення та уточнення означень та обставин. Речення з вставними та вставленими компонентами, граматичні ознаки вставності та вставленості. Звертання. Граматичні ознаки звертання.

Складне речення: граматична природа, структура, значення, засоби зв'язку; сурядність і підрядність у складному реченні. Сполучники сурядності та підрядності, їх відмінності, функціонування. Складносурядні речення в шкільному та науковому синтаксисі; принципи класифікації. Складнопідрядні речення, їх відмінність від складносурядних, принципи їх класифікації. Складнопідрядні речення розчленованої та нерозчленованої структури. Розчленовані складнопідрядні речення; принципи їх класифікації. Основні структурно-семантичні типи розчленованих складнопідрядних речень. Основні структурно-семантичні типи безсполучникових складних речень. Роль інтонації та лексико-граматичних засобів зв'язку в безсполучниковому реченні. Питання про їх класифікацію. Призначення пунктуації. Принципи російської пунктуації. Розділові знаки та їх основні функції.

Література

Давньоруська література та література XVIII ст.

Фольклор як особливий вид мистецтва. Основні відмінності фольклору від літератури. Система жанрів російського фольклору.

Особливості давньоруської літератури, її періодизація. Жанри та стилі давньоруської літератури.

Література Київської Русі. «Повість минулих літ» як літературний пам'ятник (основні ідеї та їх художнє втілення, принципи побудови, особливості літописного оповідання; стиль монументального історизму та епічний стиль у зображенні світу та людини).

Ідейно-художня та жанрова своєрідність «Слова про похід Ігорів». Зв'язок «Слова...» із фольклором. Риси майбутнього мистецтва відродження в літературі Стародавньої Русі. Пам'ятники Куликівського циклу. Творчість Єпіфанія Премудрого.

Література XVI століття. Виникнення російської публіцистики.

Нові тенденції в літературі XVII сторіччя. Зміни в жанровій системі. Особливості російського бароко.

Особливості літературного розвитку XVIII сторіччя. Література Петровської доби. Класицизм як творчий метод, його естетичні засади та поетика. Особливості російського класицизму та його значення. Система жанрів російського класицизму.

Поетична творчість М. В. Ломоносова. Ломоносов як реформатор російської літературної мови та віршування.

Поетичне новаторство Г. Р. Державіна: перевтілення оди, особливості предметної образотворчості, «кумедний російський склад».

Драматургія Д. І. Фонвізіна. Проблема художнього методу комедій Фонвізіна.

Сентименталізм як творчий метод. Особливості російського сентименталізму, його місце та роль у розвитку російської літератури. Творчість М. М. Карамзіна.

Російська література першої половини XIX ст.

Принципи періодизації та основні етапи розвитку російської літератури першої половини XIX ст. Співвідношення літературних напрямів та течій: класицизму, сентименталізму, романтизму та реалізму.

Історичні, соціально-психологічні та естетичні передумови формування романтизму. Романтизм як цілісна естетична система (ідеал і дійсність, характери та обставини, духовний світ романтичного героя та емпірика життя, герой та автор, «земне» та «небесне», слово та музика, жанрове та стильове новаторство тощо). Типологія російського романтизму. В. А. Жуковський як перший російський поет-романтик. Основні жанри його творчості. Новаторство у сфері віршової культури.

Основні етапи творчого шляху **О. С. Пушкіна**. Роман у віршах О. С. Пушкіна «Євгеній Онегін». Образ «героя часу» та його співвідношення з героями романтичних поем Пушкіна (Бранець, Алеко). Герой та автор. Образ Тетяни та проблема народного характеру. Проблема «літературності» та «життєвості» в художньому цілому романі. Концепція, жанр, поетика, стиль роману. Провідні теми лірики Пушкіна 30-х (любов, філософська лірика, цикл про призначення поета). Проблематика, особливості художнього методу, жанру та поезики «Повістей І. П. Белкіна». Повість «Пікова дама»: тип героя, специфіка конфлікту та художнього способу. Функція фантастичного в повісті. Філософська поема «Мідний вершник». Символіка образів, функція фантастичного в поемі.

Лірика **М. Ю. Лермонтова**: основні етапи та логіка розвитку, провідні мотиви, особливості ліричного героя. «Демон» Лермонтова як філософська романтична поема. Демонічний герой у системі лермонтовської творчості. Образ Печоріна в системі персонажів роману «Герой нашого часу». Життєва філософія Печоріна. Наступність і відмінність двох «героїв часу» – Печоріна та Онегіна. Композиція роману.

М. В. Гоголь та його роль у розвитку російської літератури XIX ст. Українські повісті Гоголя. Проблематика та принципи побудови збірки «Миргород». Сюжетно-композиційна структура «Старосвітських поміщиків» та «Повісті про те, як посварилися Іван Іванович з Іваном Никифоровичем». «Тарас Бульба» як «епізод епопеї» героїчного минулого українського козацтва. «Петербурзькі повісті» Гоголя як цикл; їхнє місце та значення в «петербурзькому тексті» російської літератури. Проблематика та жанрова своєрідність повістей «Невський проспект», «Портрет», «Ніс», «Записки божевільного», «Шинель». Гуманістичний характер теми «маленької людини». «Мертві душі»: задум та його втілення, проблема жанру. Автор та його функції в ідейно-художній структурі поеми. Композиція та поетика «Мертвих душ». Значення творчості Гоголя для сучасної йому та наступної літератури.

«Натуральна школа» та її роль у формуванні реалізму як літературного напрямку (поетика, принципи зображення, жанри). Формування реалістичного типу художньої свідомості: міра соціального детермінізму в мотивування концепції особистості, типологічне та індивідуальне, витоки діалогізму та психологізму в літературі. Специфіка співвідношення позицій автора та героя. Особливості діалогічного конфлікту у творах **О. І. Герцена** («Хто винний?», 1847).

Російська література другої половини XIX ст.

Хронологічні рамки періоду, їх основи. Поява різних теоретико-естетичних платформ, оформлення їх у літературні напрямки та боротьба між ними. Полеміка про призначення мистецтва та позитивний «герой часу». Якісні зміни в літературі 1860–1870-х рр.: динаміка зміни типового «героя часу», трансформація жіночих образів; демократизація літератури; нова постановка проблеми народу; формування різних течій у російському реалізмі, особливості ідейно-художньої системи кожної з них; жанрові зміни в літературі; нові напрями та тенденції в російській поезії. Літературне народництво: загальна характеристика напрямку та творчості авторів, що склали його, зв'язок із традиціями демократичної літератури 60-х років, просвітницькі та пропагандистські тенденції.

Відображення своєрідності творчого шляху **Ф. І. Тютчева** у його ліриці: причетність до різних літературних епох, близькість німецької класичної філософії, російської та європейської поезії. Основні мотиви та образи тютчевської лірики. Трагізм світосприйняття поета, його зв'язок із трактуванням духовного світу людської особистості як умістилища прихованих стихійних початків, пристрастей. Особливості любовної лірики: драматизація почуття, дослідження його

складної природи. «Денисьєвський цикл» як психологічний роман. Пізніша творчість Тютчева – політичні вірші, пейзажна та любовна лірика. Своєрідність композиції віршів, жанрової системи та творчого методу Тютчева.

Загальні особливості світосприйняття та естетики **А. А. Фета**: підкреслений поділ себе на «людину» та «поета», співчуття вченням, що виводять мистецтво за межі повсякденності. Основні риси ліричної системи: «світ як краса», імпресіонізм та музичність у поезії Фета. Особливості любовної лірики: ретроспективність, фрагментарність, драматизм і перехідність почуття, що зображається. Своєрідність жанрової системи та творчого методу Фета.

Лірика **М. О. Некрасова** як система; основні принципи усвідомлення та зображення дійсності. Переосмислення повсякденності, побутового слова, традиційних поетичних тем та мотивів. Суб'єктні форми висловлювання авторської свідомості в ліриці Некрасова. Збагачення ліричної поезії за рахунок епічних та драматичних елементів. Створення нового типу ліричного вірша: подолання жанрового мислення, монтажна композиція та ліричне багатоголосся у віршах Некрасова. Проблематика, поетика та жанрова специфіка «маленької трилогії про селянство» та «Кому на Русі жити добре?».

Системна єдність творчості **І. О. Гончарова**: типологічні особливості та жанрова поетика його романів. Зіткнення двох культурно-історичних укладів у романі «Звичайна історія». «Боротьба з романтизмом» та діалогічний конфлікт у романі. Роман-монографія «Обломов». Барство як життєвий принцип та суспільно-станова належність центрального героя. Трагічна суперечливість та приреченість позиції, обраної Обломовим. Динаміка оцінок роману та його героя в критиці. «Стара правда» та «нова брехня» в романі «Обрив».

Загальна характеристика раннього періоду творчості **І. С. Тургенєва**. «Записки мисливця»: нова постановка та вирішення проблеми зображення народу в літературі, особливості антикріпосницького пафосу книги. Повісті 1850-х років – пошук нових жанрів, тем, ідей, ситуацій. Особливості проблематики та поетики тургенівського роману («Рудін», «Дворянське гніздо», «Напередодні», «Батьки та діти», «Дим», «Новина»). Внутрішня суть любовної колізії, специфіка героя, феномен «тургенівської дівчини». Специфіка художнього історизму письменника, співвіднесеність його героїв із «надтипами» Гамлета та Дон Кіхота. Людина та світобудова в Тургенєва, загальні особливості психологічної манери письменника. «Вірші у прозі» – підсумок морально-філософських та ідейно-естетичних пошуків письменника. Загальні особливості жанру.

Повісті **М. Є. Салтикова-Щедріна** 1840-х років. Особливості типізації та авторської позиції в «Губернських нарисах». «Історія одного міста» – нові принципи осмислення та відтворення художньої реальності. Специфіка гротеску та жанрова поетика роману. Народ та влада в романі; внутрішній сенс галереї образів градоначальників. Принципи жанрової поетики романів

«Господа Головлєви» та «Сучасна ідилія». Специфіка жанрової поетики казок Салтикова-Щєдріна, їхній зв'язок із попереднім творчістю письменника.

Творчість **Ф. М. Достоевського** 1840-х років. Проблема «маленької людини» в романі «Бідні люди»: традиції «натуральної школи» та новаторство письменника. Повість «Двійник»: переосмислення романтичної інтерпретації «двійництва» в контексті соціальної проблематики. Проблема героя-мрійника і «мрійливої» свідомості («Білі ночі», «Неточка Незванова»). Творчість «перехідного періоду» (1859–1864): «Принижєні та ображені», «Записки з мертвого будинку», «Записки з підпілля». Творчість 1860–1870-х рр. Велике п'ятикнижжя: питання про системну єдність романів; ознаки та особливості поліфонічного роману; специфіка жанрової поетики та творчого методу Достоевського-романіста. Проблематика та поетика романів «Злочин і кара», «Ідіот», «Біси», «Підліток», «Брати Карамазови». «Щоденник письменника» – феномен одноосібного журналу ХІХ століття; художня проза в складі «Щоденника».

Загальна характеристика творчого шляху **Л. М. Толстого**: внутрішня єдність та етапи розвитку. Автобіографічна трилогія «Дитинство. Отроцтво. Юність»: проблематика, співвідношення автобіографічного матеріалу та художнього узагальнення, індивідуального та загальнолюдського. Творчість 1860–1870-х років. Творча історія «Війни та миру». Історіософія Л. Толстого та її відображення в структурі роману-епопеї. Жанрові особливості роману-епопеї, поєднання в ньому епосу єднання та роману-поток. «Анна Карєніна»: соціально-суспільна та філософсько-етична проблематика роману. Принцип «зчєплення думок» у структурі роману та особливості його жанрової поетики. Перелом у світогляді Л. Толстого (1879–1882 рр.). Повісті 1880–1890-х років «Смерть Івана Ілліча», «Креїцерова соната»: проблематика, специфіка конфліктів у контексті посткризового світорозуміння письменника. Народні оповідання Толстого. Роман «Воскрєсіння»: проблематика, нові принципи зображення життя. Ускладнення конфліктів «прозріння» (повість «Отець Сергій», суспільно-психологічна драма «Живий труп»).

Гумористика **А. П. Чєхова** 1880-х років, її різновиди. Новаторство чєховської прози: гносеологічні аспекти зображення, модифікації конфлікту «відкриття» («прозріння»), адогматизм, об'єктивність авторської позиції та ліризація прози, розмивання жанрових та положових кордонів, роль системи деталей, образів-символів. Співвідношення зрілої прози з літературою «срібного віку». Проблематика та поетика повістей та оповідань 1890–1900-х рр.: «Будинок з мезоніном», «Розповідь невідомої людини», «Моє життя», «Нова дача», «Нудна історія», «Дуель», «Людина у футлярі», «Агрис», «Про кохання», «Палата № 6», «Чорний чернець», «Анна на шії», «Пострибунья», «Іонич», «Учитель словесності», «Дама з собачкою», «Наречена», «Студент», «Архієрей». Новації драматургії Чєхова: епізація драми, децентралізація конфлікту, переміщення динаміки з подієвого ряду на внутрішню психологічну дію; роль

ліричного початку, психологічний підтекст; нові принципи побудови монологів, діалогів, організації сцени тощо. Роль Чехова у створенні «нової драми».

***Російська література кінця XIX – початку XX ст.
(1890 – початок 1920-х років)***

Загальна характеристика літературного процесу кінця XIX – початку XX століття (1890-ті – початок 1920-х років). Проблема кризи реалізму в критиці рубежу століть. Створення філософської та естетичної бази для виникнення нереалістичних течій у літературі та мистецтві кінця XIX – початку XX століття. Ідея синтезу мистецтв. Вивчені та дискусійні аспекти літературного розвитку «срібного віку». **Соціально-історичні та естетичні причини виникнення символізму.** Генезис, філософсько-художні основи, етапи розвитку та типологія символізму в російській літературі. «Старші символісти»: петербурзька група (Д. Мережковський, З. Гіппіус, Ф. Сологуб та ін.) та московська група (В. Брюсов, К. Бальмонт та ін.). Принципи символізму в тлумаченні Д. Мережковського, В. Брюсова, К. Бальмонта, Ф. Сологуба та інших представників старшого покоління символістів. Актуальні проблеми вивчення символізму в сучасному літературознавстві.

Ідейно-художня своєрідність поезії **Д. Мережковського, З. Гіппіус, Ф. Сологуба.** Релігійно-філософська тематика; зміст, структура та функції образів-символів та символічних мотивів; жанрово-композиційні особливості та інтонаційно-звуковий устрій їх лірики. Неоміфологічна проза Д. Мережковського та Ф. Сологуба. Історіософія, жанрова своєрідність, роль у розвитку російської прози трилогії Д. Мережковського «Христос і Антихрист» і циклу «Італійські новели». Роман-міф Ф. Сологуба «Дрібний біс»: проблематика, багатозначність, гротескність, інтертекстуальність образів, жанротворча та концептуальна роль символічних сюжетних ситуацій та мотивів, ліро-епічна родова основа твору. Своєрідність постановки та вирішення проблем онтологічного зла, самотності, богооставленості людини в малій прозі Ф. Сологуба («Світло і тіні», «Черв'як», «У натовпі», «Єлкіч» та ін.). Поезія московської групи «старших символістів». Концепції поета та поезії, природи, міста (урбанізму), кохання, історіософія та апокаліпсичні мотиви в ранній ліриці В. Брюсова; його роль у розвитку російського віршування. Синтез символізму та імпресіонізму в пейзажній та натурфілософській ліриці К. Бальмонта. Творчість «младосимволістів»: Становлення та еволюція художньої системи О. Блока. Вплив філософії та поезії В. Соловйова на ранню лірику (1898–1904 рр.), неоміфологічна основа циклу віршів про Прекрасну Даму; проблематика та міфопоетика лірики другого періоду творчості (1904–1908 рр.): цикл «Снігова маска», вірші «Ти в поля відійшла безповоротно...», «Дівчина співала у церковному хорі...», «Незнайомка» та ін.; ліричні драми «Балаганчик», «Король на площі», «Незнайомка», роль Блоку у створенні «нової драми». Поезія третього періоду творчості (1908–1912). Історіософія та поетика поеми «Дванадцять» та вірші «Скіфи». Еволюція світогляду

та художньої системи А. Білого. Проблематика та поетика лірики різних періодів творчості (збірки «Золото в блакиті», «Попіл», «Урна»). Становлення ліричної прози: від «Симфоній» до романів-міфів «Срібний голуб» та «Петербург». Автобіографічна проза («Котик Літаєв», «Хрещений китаєць») та мемуари. Роль А. Білого в розвитку російської літератури.

Акмеїзм. Гурток «Цех поетів», ідейно-естетичні зв'язки та суперечка акмеїзму із символізмом (програмні статті М. Гумільова, С. Городецького та О. Мандельштама). Проблематика та образний лад лірики М. Гумільова: проблеми сильної особистості, творчості, прапам'яті та пророцтва, «мальовничість» образної системи, важлива роль ліро-епічних форм у жанровій системі. Проблематика та поетика ранньої лірики А. Ахматової: проблема кохання, «прихований психологізм», особливості предметного світу, афористичність та новелістичність. Концептуальна та структуроутворююча роль інтертексту в ранній ліриці О. Мандельштама.

Футуризм. Типологія та теоретичні основи російського футуризму. Маніфести, поетика, словотворчість, жанрова система егофутуризму (І. Северянін та ін.), кубофутуризму (В. Хлебніков, В. Маяковський, Д. та М. Бурлюки, В. Кам'янський), «Мезоніна поезії» (В. Шершеневич, Б. Лавренєв та ін), «Центрифуги» (С. Бобров, М. Асєєв, Б. Пастернак).

«Новоселянська поезія». Соціально-філософські, релігійні, міфологічні та фольклорні витоки, проблеми, образи та мотиви (історичної та духовної пам'яті, людини та природи, Росії, блукання, вільності, бунтарства та ін.) в поезії М. Ключєва, С. Єсеніна, С. Кличкова.

Художній світ Л. Андрєєва. Синтетизм творчого методу (сполучення принципів реалізму, символізму, експресіонізму, імпресіонізму та ін.). Становлення та розвиток жанрової системи прози: новаторство «календарної» новелістики («Ангелятко», «На річці», «Місто» та ін.); проблема сильної особистості («надлюдини»), роль динамічних, гротескових образів-символів, міфопоетики та інтертексту в повістях «потоку свідомості» («Розповідь про Сергія Петровича», «Думка», «Життя Василя Фівейського», «Червоний сміх», «Мої записки»); специфіка неоміфологізму «євангельського» циклу («Бен-Товіт», «Елеазар», «Юда Іскаріот»); психологічні новели з неоміфологічним підтекстом (Політ, Герман і Марта); зростання ролі сміхового початку в іронічних новелах-міфах («Чемоданів», «Осли», «Рогоносці», «Чорт на весіллі») та циклах («Казочки не зовсім для дітей», «Мої анекдоти»). Роман-міф «Щоденник Сатани» як «книга підсумків». Роль Андрєєва в розвитку прози ХХ століття. Становлення та жанрова типологія драматургії Андрєєва. Морально-філософська проблематика, міфопоетика та інтертекст у ранніх п'єсах 1905–1906 рр. («До зірок» і «Сава»), у символіко-експресіоністичних драмах 1906–1910-х рр. («Життя Людини», «Цар Голод», «Чорні маски», «Анатема», «Океан»); теорія драми «панпсихе» та її реалізація у творах 1911–1916 рр. («Катерина Іванівна», «Професор Сторицин», «Думка», «Той, хто отримує ляпаси», «Собачий вальс», «Реквієм» та ін.). Сміховий початок у драматургії Андрєєва: іронічні одноактні п'єси («Любов до ближнього», «Упертий папуга»,

«Прекрасні сабінянки», «Каючий» та ін.). Сценічна доля драм Андрєєва. Роль Андрєєва у створенні «нової драми» та його вплив на розвиток драматургії ХХ століття.

Художня система **І. О. Буніна**. Актуальні проблеми вивчення його творчої спадщини. Еволюція жанру віршів у прозі, їх місце та роль у художній системі (від «Перевала» та «Вогнища» до «Каплиці»). Рання лірична проза («Антонівські яблука», «Сосни» та ін.). Повісті «Село» та «Судохол», оповідання «Вечірній двір», «Захар Воробйов» та ін. Сміховий початок та міфопоетика новели-анекдота «Архівна справа». Осмислення суті та перспектив буржуазної цивілізації, роль образів-символів та інтертексту в новелах «Пан із Сан-Франциско» та «Брати». Проблеми трагічної природи любові та ролі підсвідомості в житті людини в ліро-епічних новелах «Грамматика кохання», «Легке дихання», «Сон», «Сни Чанга», «Петлясті вуха» та ін. Неприйняття Буніним Жовтневої революції («Окаянні дні») та еміграція. Проблема сучасного мистецтва та міфопоетика в «різдвяній» новелі «Божевільний художник». Концепція любові в повісті «потому свідомості» «Мітіна любов» та «книжці підсумків» «Темні алеї». Концепція світу та людини в лірико-філософському феноменологічному романі «Життя Арсеньєва». Бунін та модернізм.

Художня система **М. Горького**. Проза Горького 1890-х років: зв'язок із традиціями критичного реалізму та романтизму, ставлення до модернізму. Вироблення естетичних основ творчості в оповіданнях «Челкаш», «Про чижа, який брехав...», «Про чорта», «Читач» та ін. Функції образів-символів, інтертексту, притчевого та легендарного початків у оповіданнях та ліричних мініатюрах («Стара Ізергіль», «Макар Чудра», «Пісня про сокола» та ін.). Концепція особистості в оповіданнях про босяків («Челкаш», «Коновалов», «Подружжя Орлови», «Мальва», «Колишні люди» та ін.). Горький та «Знання». Звернення до великих оповідальних форм і драматургії в 1900–1910-ті роки: соціально-історична проблематика та поетика роману-хроніки «Фома Гордєєв», повісті «Трое», роману «Мати» та ін. Ідеологічний та морально-філософський характер конфлікту «Міщани», «На дні», «Дачники» та ін.

Проза **О. І. Купріна**: еволюція та жанрова типологія. Ранній період творчості: мандри Купріна по Україні та Росії; робота в газетах; традиції Ф. Решетнікова, Д. Мамина-Сибіряка, В. Короленка, Г. Успенського в нарисах та оповіданнях 1900-х років. Від циклів нарисів до повісті «Молох»: особливості соціально-психологічного аналізу, роль образів-символів. Поліський цикл та повість «Олеся»: проблеми «зайвої» та «природної» людини, романтичний пафос твору. Соціальна та морально-філософська проблематика повісті «Поєдинок». Проблема мистецтва та його роль у житті людини («Гамбринус», «Мистецтво»). Концепція героїчної особистості («Штабс-капітан Рибніков»), трилогія про кохання («Суламіф», «Гранатовий браслет», «Яма»): проблематика, поетика, жанровий склад. Цикл «Лістригони»: концепція людини, мотивна структура, міфопоетика, жанрові особливості. Проблема підсвідомого початку та випадку в житті людини («Нез'ясовне», «Воля», «Кожне бажання» та ін.). Зростання ролі

фантастики та умовних форм відображення дійсності. Творчість періоду еміграції. Роман «Юнкера»: проблематика, роль автобіографічного початку, поетика. Місце та роль Купріна в розвитку реалізму ХХ століття. Купрін та модернізм.

Російська література першої половини ХХ ст.

Загальна характеристика літературного процесу 1917–1940-х років. Роман Є. Замятіна «Ми» в контексті жанрово-стильових пошуків російської прози 1920-х років. Творча доля Замятіна, місце роману «Ми» у спадщині письменника. Жанр антиутопії у світовій літературі. Замятін – родоначальник антиутопії ХХ ст. Проблематика та художня специфіка роману «Ми». Роль фантастичного елемента в антиутопії. «Ми» в соціально-філософському художньому контексті 1920-х років та в історичній перспективі.

Художня система **М. А. Булгакова**. Творча доля Булгакова, початок його літературної діяльності, історія створення роману «Біла гвардія». Будинок-Місто-Космос у художньо-філософській концепції роману. Твердження загальнолюдських цінностей та ідеї культурного існування в першому романі Булгакова. «Фантастичний реалізм» та міфотворчість письменника: «Дияволіада», «Фатальні яйця», «Собаче серце». Соціально-моральний зміст фарсової картини життя в повісті «Собаче серце». Драматургічна творчість Булгакова 1926–1928 рр.: створення п'єс «Дні Турбіних», «Зойкіна квартира», «Біг», «Багровий острів». Чеховські традиції та ідейно-мистецькі новації Булгакова у «Днях Турбіних». Художня реорганізація романного матеріалу та зміна ідейної спрямованості авторської концепції. Жанрова своєрідність п'єси. Роль авторського початку в новій драмі Булгакова, структурно-семантична функція прозових елементів у «Бізі» (рemarkи, епіграфи та інших.). Форми втілення трагіфарсового початку у п'єсах «Біг» та «Багровий острів». Тема фатальної долі художника як центральна у творчості Булгакова 1929–1940 рр. Авторський життєвий контекст та проблематика п'єс «Кабала святош» («Мольєр»), «Адам та Єва», «Олександр Пушкін» та ін. Роман «Записки покійника». Підсумковий роман Булгакова «Майстер і Маргарита»: міфопоетика, мотивна структура, філософська концепція.

Художня система **А. П. Платонова**. Початок творчої дороги письменника, поетична збірка «Блакитна глибина». Соціально-філософська спрямованість публіцистики Платонова («Рівність у стражданні» та ін. статті). Ідеї російського космізму, філософія «спільної справи» М. Федорова та світогляд Платонова. Ідея активної еволюції у фантастичній прозі («Ефірний тракт»). Повість «Єпіфанські шлюзи». Сатира та гротеск у повісті «Місто Градів», оповіданні «Марин, що сумнівається» та ін. творах Платонова як розвиток традицій літератури «срібного віку». Мала проза кінця 1920-х років, світ і людина в оповіданнях циклів «Схована людина» та «Походження майстра». Роман «Чевенгур», повісті «Котлован» та «Ювенільне море» як вершинні досягнення платонівської прози. Особливості світообразу Платонова, основні риси поетики, жанру, методу його творів про соціальну революцію та соціалістичне будівництво. Екзистенційний та

онтологічний аспекти платонівської концепції життя в прозі кінця 1920-х років. Оновлення стилю Платонова (повість «Джан»), Тема «буденного героїзму» у прозі 1930-х років («У прекрасному та лютому світі», «Свіжа вода з колодязя» та ін.). Проблематика та поетика ліричної прози Платонова воєнних років. Розповідь «Повернення» в контексті російської прози (Л. Толстой, В. Гаршин, Л. Андрєєв). Драматургічна творчість Платонова («14 червоних хатинок», «Учень Ліцею»), Доля Платонова та його творчої спадщини.

Збірники **А. Ахматової** та постсимволістське переосмислення в них метафізики життя, утілення стійких рис ахматівської поетики (сюжетності, недомовленості, стереоскопічної образотворчості, діалогізму, продуманої мозаїчності вірша та ін.). 1940-ий рік у творчій біографії А. Ахматової: створення поеми «Шляхом всієї землі», першого варіанта «Поєми без героя», завершення «Реквієму». Історія створення та публікації поеми-циклу «Реквієм». Композиційний устрій, образ ліричної героїні, міфопоетика твору. Тема історичної пам'яті народу в «Реквіємі», значення його для сучасної культури. Створення Ахматової збірки «з шести книг». Її вірші воєнного часу («Клятва», «Мужність», «Пам'яті Валі»), цикл «Перемога». Доля Ахматової після постанови ЦК ВКП(б) «Про журнали «Зірка» та «Ленінград» (14 серпня 1946 р.). Підсумкові твори «Поєма без героя», поетичний цикл «Шипшина»: основні теми, образи, мотиви. Культуроцентризм мистецького світу Ахматової.

Художня система **Б. Л. Пастернака**. Початок поетичної творчості, створення першої збірки віршів «Близнюк у хмарах». Головні теми та своєрідні форми вираження ліричного «я» в книзі «Поверх бар'єрів», метонімічний характер мислення Пастернака. Мотиви перетворення світу, духовного відродження, взаємопроникнення речей, сутностей, особистостей у збірнику «Сестра моя – життя». Авторська концепція безсмертя життя, наслідування російської богословської, філософської та художньої традицій. Уведення в поезію жанру філософських визначень («Визначення творчості» та ін.). Створення повісті про живу душу дитини «Дитинство Люверс». Популярність Пастернака 1920-х років, створення книги «Теми та варіації» (авангардна поетика, близькість до естетики ЛЕФу). Дань Пастернака ліричному епосу в поемах «Висока хвороба», «Повітряні шляхи». Поєми про революційну епоху «Дев'ятсот п'ятий рік» та «Лейтенант Шмідт». Розрив Пастернака із ЛЕФом, осмислення революції як розриву історичного часу. Обґрунтування пастернаківського розуміння психології та філософії творчості в автобіографічній прозі «Охоронна грамота», вплив на поета ідей гуссерліанського феноменологізму. Обґрунтування права художника на повну свободу самовираження. Осмислення особи Маяковського. Поставангардна творчість Пастернака 1930–1950-х рр.: поетичні збірки «Друге народження», «На ранніх поїздах», пізня лірика як утілення концепції рухливої цілісності світу, узгодженості поетичної творчості з творчістю природи. Роман «Доктор Живаго» – художній та філософський підсумок творчості Пастернака.

Література російського зарубіжжя

Феномен російського зарубіжжя. Дві хвили першої російської еміграції; «третя еміграція», її відміни від першої.

Письменники – представники першої російської еміграції: А. Аверченко, Г. Адамович, М. Алданов, Н. Берберова, Д. Боборикін, І. Бунін, З. Гіппіус, М. Горький, Г. Газданов, Б. Зайцев, Г. Іванов, О. Купрін, Д. Мережковський, В. Набоков, І. Одоєвцева, М. Осоргін, О. Ремізов, О. Толстой, Н. Теффі, В. Ходасевич, І. Шмельов.

Журнали та газети першої російської еміграції: «Сучасні записки», «Числа», «Вісник Російського Християнського руху», «Відродження», «Нове російське слово».

В. В. Набоков як представник першого російського зарубіжжя. Романна творчість «російського» Набокова: «Машенька», «Захист Лужина», «Подвиг», «Дар». Поезія, драматургія, мала проза письменника, його перекладацька діяльність. Своєрідність екзистенційної свідомості Набокова та її естетична позиція. Поетика «підглядача» та філософія життя в мистецькому світі Набокова.

Російська література другої половини ХХ ст.

Періодизація російської літератури другої половини ХХ століття. Характеристика основних літературних напрямів (соцреалізм, постмодернізм, постреалізм). Література «відлиги» (1953–1968). Культурна атмосфера «відлиги». Риси «відлигової» ідеології, психології, естетики. Зміна жанрової структури літературного процесу, провідна роль нарису та оповідання. Монументальне оповідання 50-60-х рр. (М. Шолохов «Доля людини»). Лірико-психологічна розповідь у жанровій системі 50-60-х рр. (оповідання Ю. Казакова). Військова проза в літературному процесі періоду «відлиги». Лірико-психологічна військова повість як «форма часу» (В. Биков, Ю. Бондарев, Г. Бакланов). Роман В. Гроссмана «Життя і доля». Історіософія концепції роману. Художня система О. Солженіцина. Художньо-документальний епос «Архіпелаг ГУЛАГ». Новаторська природа оповідання «Один день Івана Денисовича». Ідеологічна та філософська проблематика роману «У першому колі». «Колимські оповідання» В. Шаламова.

Сімдесяти роки (1968–1986). Характеристика загальних закономірностей літературного процесу під час «застою». Загальна характеристика літературної течії «Сільська проза». Проза В. Распутіна, В. Шукшина, В. Астаф'єва, В. Белова. Художня система В. Астаф'єва. Риси художнього світу **В. Астаф'єва** виявлені в «Цар-рибі». Роман «Прокляті та вбиті», повість «Пастух та пастушка». Інтелектуальна тенденція Пафос мислення та принцип притчевості. **Ю. Домбровський** «Факультет непотрібних речей». Інтертекстуальна поетика роману. Інтерпретація біблійних мотивів. Художня система **Ю. Трифонова**. Своєрідність концепції особистості в «іншій» прозі Трифонова («Обмін», «Будинок на набережній»). Філософія історії в романі «Старий». Мотив «недочуття» та його романізація в сюжетних лініях роману.

Народження російського **постмодернізму**, його специфіка. Дві «версії» російського постмодернізму – «єрофіївсько-іронічна» та «бітівсько-інтелектуальна». «Поєма» В. Єрофєєва «Москва – Петушки» як класичний зразок постмодернізму. Роман А. Бітова «Пушкінський дім». Модель юродивого в романі С. Соколова «Школа для дурнів». Мироутворення хаосу в романі. Характеристика загальних закономірностей літературного процесу кінця століття. Російська постмодерністська проза 90-х років. Близькість художньої системи А. Бітова творчості Т. Толстої, В. Пелевіна. «Єрофєєвсько-іронічний» варіант російського постмодернізму в прозі В. Сорокіна. Концептуалізм, його мистецька система (на матеріалі прози В. Сорокіна). Реалістична традиція: криза та переосмислення (Г. Вадимов «Генерал та його армія», В. Распутін «Дочка Івана мати Івана» та ін.). Постреалізм як нова художня система. Гіпотеза про постреалізм. Світоглядні, філософські, естетичні принципи постмодернізму, виявлені в прозі Л. Петрушевської та С. Довлатова. «Час ніч» як репрезентативний твір у творчості Л. Петрушевської. Основні домінанти художнього світу письменниці, виявлені в романі.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ комплексного фахового випробування з російської мови і літератури

Фахове вступне випробування з російської мови і літератури включає 4 питання: два питання з російської мови і два питання з історії російської літератури та теорії літератури. Максимальна кількість отриманих балів за всі чотири завдання дорівнює 100 балам. Отриманий бал переводиться в шкалу від 100 до 200 балів шляхом додавання числа 100. Оцінювання відповідей здійснюється за комплексними критеріями – змістом, повнотою, глибиною, точністю та грамотністю й комунікативною якістю відповідей, а саме:

- 1) зміст відображає знання теоретичного матеріалу з питань мови та літератури, розуміння мовних (фонетичних, лексичних, словотвірних, морфологічних, синтаксичних, стилістичних) та літературних (специфіки родових та жанрових форм літератури, ідейно-художнього змісту творів, їх поетикальних особливостей) явищ та процесів, що їх зумовлюють;
- 2) повнота передбачає всебічне висвітлення питань в окресленому напрямку, використання необхідного ілюстративного матеріалу; наукової термінології та спеціальних понять;
- 3) точність формулювань й положень;
- 4) чітка структура викладу матеріалу, аргументованість висновків;
- 5) дотримання орфографічних, синтаксичних та стилістичних норм російської мови.

100 балів	Вичерпна, глибока відповідь на всі питання. Оперування філологічною термінологією, уміння робити аналіз художнього тексту із залученням світового історико-літературного контексту; здійснювати аналіз мовних явищ в описовому та історичному аспектах; логічна, аргументована й грамотна відповідь на питання без змістових і фактичних неточностей. Відсутність орфографічних та пунктуаційних помилок.
-----------	---

95 балів	<p>Вичерпна, глибока відповідь на всі питання; оперування філологічною термінологією, уміння робити аналіз художнього тексту; здійснювати аналіз мовних явищ в описовому та історичному аспектах; виклад матеріалу логічний, аргументований; наявність незначної змістової помилки.</p> <p>0-0-1</p>
90 балів	<p>Вичерпна, глибока відповідь на всі питання; оперування філологічною термінологією, уміння робити аналіз художнього тексту; здійснювати аналіз мовних явищ в описовому та історичному аспектах; відповідь логічна, аргументована; наявність незначних змістових помилок;</p> <p>1-0-2 0-1-1 1-0-0</p>
85 балів	<p>Вичерпні, глибокі відповіді на три питання. Бракує повноти та глибини у висвітленні одного питання з російської літератури або російської мови. Відповіді достатньо аргументовані. Володіння фаховою термінологією. Допущено змістові помилки.</p> <p>1-1-1 1-1-2</p>
80 балів	<p>Вичерпні, глибокі відповіді на три питання. Бракує повноти та глибини у висвітленні одного питання з літератури або мови; відповідь не достатньо аргументована або не ілюстрована фактичним матеріалом. Володіння фаховою термінологією. Наявні незначні змістові помилки.</p> <p>1-2-1 1-2-2</p>
75 балів	<p>Вичерпні, глибокі відповіді на два питання з мови. Володіння філологічною термінологією. Бракує повноти та глибини у висвітленні двох питань з російської літератури. Допущено змістові помилки. Наявні незначні змістові помилки.</p> <p>2-0-1 2-0-2</p>
70 балів	<p>Вичерпні, глибокі відповіді на два питання з мови. Бракує повноти та глибини у висвітленні двох питань з літератури. Поверхове знання художнього тексту. Помилки у використанні філологічної термінології. Допущено змістові помилки.</p> <p>2-2-2 2-1-3</p>
65 балів	<p>Вичерпні, глибокі відповіді на два питання з мови. Бракує повноти та глибини у висвітленні двох питань з літератури. Поверхове знання художнього тексту. Помилки у використанні літературознавчої термінології. Допущено змістові помилки.</p> <p>2-3-2 2-3-3 2-3-4 1-3-2 0-4-4</p>
60 балів	<p>Вичерпні, глибокі відповіді на два питання з літератури. Володіння літературознавчою термінологією. Бракує повноти та глибини у висвітленні двох питань з мови. Допущено змістові помилки.</p> <p>1-4-1 1-4-2 2-4-2 3-0-3</p>

55 балів	Вичерпна відповідь на одне питання. Два питання висвітлено поверхово. Відсутня відповідь на одне питання. Відповіді містять окремі фактичні неточності. Допущені змістові помилки. 3-1-2 3-2-3
50 балів	Відсутня відповідь на одне питання. Один зі складників питання нерозкритий повністю або відповідь засвідчує нерозуміння його студентом. У цілому наявні відповіді. Допущені змістові помилки. 3-3-3 3-4-4 4-4-4
40 балів	Відсутня відповідь на два питання. Один зі складників питання нерозкритий повністю або відповідь засвідчує нерозуміння його студентом. Помилки в розумінні фахових термінів. Допущені змістові помилки. 5-5-5
30 балів	Відповіді питання поверхові; незнання окремих мовних явищ або художнього твору. Помилки в розумінні фахових термінів. Змістові помилки. 6-6-6
20 балів	Відповідям на питання бракує послідовна вичерпність й аргументованість; вони мають принципові неточності, недостатньо ілюстративні; інтерпретація літературних творів є поверховою й нецілісною; недоречне або помилкове використання філологічної термінології. Екзаменаційна робота містить фактичні помилки. У викладі матеріалу наявні стилістичні, синтаксичні чи орфографічні помилки. 6-7-7
10 балів	Відсутні відповіді на три питання. Знання з мови та літератури є вибіркковими, фрагментарними, відповіді – неглибокими, позбавленими достатньої аргументованості, мають місце фактичні принципові неточності; наявні орфографічні й пунктуаційні помилки; порушення логіки викладу; аналіз художнього твору підмінений загальними фразами, бракує текстуальної конкретики. Студент не завжди доцільно залучає мовознавчу та літературознавчу термінологію. Велика кількість змістових помилок. 7-7-7
0-5 балів	Відповіді засвідчують незнання теоретичного матеріалу, поверхове знання мови та літератури; виклад матеріалу позбавлений логіки й аргументованості, у роботі наявні орфографічні й пунктуаційні помилки. Велика кількість змістових помилок. Більше 7-7-7

Вступник допускається до участі в конкурсному відборі для зарахування на навчання, якщо оцінка фахового вступного випробування складає не менше 150 балів.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Мова

Фонетика. Фонологія. Орфоенія

1. Аванесов Р. И. Русское литературное произношение. Москва, 2018.
2. Богомазов Г. Н. Современный русский литературный язык. Фонетика. Москва, 2001.
3. Буланін Л. Л. Фонетика современного русского языка. Москва, 2011.
4. Касаткин Л. Л. Современный русский язык. Фонетика. Москва, 2008.
5. Касаткин Л. Л., Клобуков Е. В., Львов М. Р. и др. Русский язык: В 2 ч. Ч. 1. Москва,

1989.

6. Князев С. В., Пожарицкая С. К. Современный русский литературный язык: Фонетика, орфоэпия, графика и орфография. Москва, 2011.
7. Мусатов В. Н. Русский язык. Фонетика. Фонология. Орфоэпия. Графика. Орфография. Москва, 2012.
8. Панов М. В. Современный русский язык. Фонетика. Москва, 1979.
9. Попов М. Б. Фонетика современного русского языка: учебник. Санкт-Петербург, 2014.
10. Современный русский язык: учебник для студентов-филологов спец. Университетов / под ред. В. А. Белошапковой. Москва, 2000.
11. Современный русский язык: Фонетика. Лексикология. Словообразование. Морфология. Синтаксис / Л. Новиков, Л. Зубкова, В. Иванов, В. Петрянкина. Санкт-Петербург, 2001.
12. Шанский Н. М., Иванов В. В. Современный русский язык: В 3 ч. Ч. 1 Москва, 1987.

Лексикология. Лексикография. Фразеология

1. Апресян Ю. Д. Избранные труды. Т. I. Лексическая семантика: синонимические средства языка. 2-е изд., испр. и доп. Москва, 1995.
2. Апресян Ю. Д. Избранные труды. Т. II. Интегральное описание языка и системная лексикография. Москва, 1995.
3. Бобунова М. А. Русская лексикография XXI века: учебн. пособие. Москва, 2009
4. Виноградов В. В. Лексикология и лексикография. Избранные труды. Москва, 1977.
5. Демидова К. И, Зуева Т. А. Современный русский литературный язык: учебн. пособие. Москва, 2007.
6. Денисов П. Н. Лексика русского языка и принципы ее описания. Изд. 2. Москва, 1993.
7. Зализняк Анна А. Многозначность в языке и способы ее представления. Москва, 2006.
8. Караулов Ю. Н. Общая и русская идеография. Москва, 2010.
9. Козырев В. А., Черняк В. Д. Русская лексикография: учебн. пособие. Москва, 2004.
10. Кронгауз М.А. Семантика. Москва, 2005.
11. Крысин Л. П. Современный русский язык: Лексическая семантика. Лексикология. Фразеология. Лексикография: учебное пособие. 2-е изд. Москва, 2009.
12. Новиков Л. А. Семантика русского языка. Москва, 1982.
13. Шмелев Д. Н. Избранные труды по русскому языку. Москва, 2002.
14. Шмелев Д. Н. Современный русский язык. Лексика. Москва, 2017.
15. Русский язык конца XX столетия (1985–1995). Москва, 1996.
16. Русский язык: Энциклопедия / гл. ред. Ю. Н. Караулов. 2-е изд., перераб. и доп. Москва, 2008.
17. Современный русский язык: учебник для студентов-филологов спец. университетов / под ред. В. А. Белошапкова. Москва, 2000.
18. Современный русский язык / под общ. ред. Л. А. Новикова. 3-е изд. Санкт-Петербург, 2001.
19. Фомина М.И. Современный русский язык. Лексикология. Москва, 2001.
20. Чернцова Е. В. Дискурсивное варьирование когнитивной семантики слова: опыт интегрального исследования (на материале глагольных предикатов казаться, показаться, девербатива кажимость, парентезы кажется): монография. Харьков, 2019.
21. Языковая картина мира и системная лексикография / В. Ю. Апресян, Ю. Д. Апресян, Е. Э. Бабаева, О. Ю. Богуславская, Б. Л. Иомдин, Т. В. Крылова, И. Б. Левонтина, А. В. Санников, Е. В. Урысон; отв. ред. Ю. Д. Апресян. Москва, 2006.

Морфемика. Словотвір

1. Богородицкий В. А. Общий курс русской грамматики. Москва, 1935.
2. Быкова Л. А., Чернцова Е. В. Теория и практика морфемного анализа: учебно-методическое пособие для студентов отделения русского языка и литературы

- филологического факультета. Харьков, 2006. URL: <http://philology.karazin.ua/index.php/elektronna-biblioteka-kafedry-rosiiskoi-movy/>
3. Виноградов В. В. Русский язык (Грамматическое учение о слове) / под ред Г. А. Золотовой. 4-е изд. Москва 2001. URL: <https://ksana-k.ru/?p=566>
 4. Винокур Г. О. Заметки по русскому словообразованию // Избранные работы по русскому языку. Москва, 1959. С. 419–441.
 5. Грамматика современного русского литературного языка / [отв. ред. Н. Ю. Шведова]. Москва, 1970.
 6. Земская Е. А. Современный русский язык: Словообразование. Москва, 1973.
 7. Земская Е. А. Словообразование как деятельность. Москва, 1992.
 8. Кубрякова Е. С. Основы морфологического анализа. Москва, 1974.
 9. Кубрякова Е. С. Роль словообразования в формировании языковой картины мира // Роль человеческого фактора в языке. Язык и картина мира. Москва, 1988.
 10. Лопатин В. В. Русская словообразовательная морфемика. Проблемы и принципы описания. Москва, 1977.
 11. Моисеев А. И. Основные вопросы словообразования в современном русском литературном языке. Ленинград, 1987.
 12. Основные понятия морфемки. Словообразование // Русская грамматика: в 2 т. / гл. ред. Н. Ю. Шведова. Т. 1. Москва, 1980.
 13. Селиванова Е. А. Современный русский язык. Словообразование. Черкассы, 2015.
 14. Современный русский язык / [В. А. Белошапкова, Е. А. Брызгунова, Е. А. Земская и др.; под ред. В. А. Белошапковой]. 2-е изд., испр. и доп. Москва, 1989.
 15. Тихонов А. Н. Основные понятия русского словообразования // Словообразовательный словарь русского языка: в 2 т. Москва, 1985. Т. 1. с. 18–52.
 16. Улуханов И. С. Словообразовательная семантика в русском языке и принципы ее описания. Москва, 1977.
 17. Цыганенко Г. П. Состав слова и словообразование в русском языке. Киев, 1978.
 18. Шанский Н. М., Тихонов А. Н. Современный русский язык: в 3 ч. Ч. 2. Москва, 1981.

Морфологія

1. Бондарко А. В. Грамматическое значение и смысл. Ленинград, 1978.
2. Бондарко А. В. Теория морфологических категорий и аспектологические исследования. Москва, 2005.
3. Бондарко А. В., Буланин Л. Л. Русский глагол / под. ред. Ю. С. Маслова. Ленинград, 1967.
4. Булыгина Т. В., Шмелёв А. Д. Языковая концептуализация мира: На материале русской грамматики. Москва, 1997.
5. Виноградов В. В. Русский язык (Грамматическое учение о слове) / под ред Г. А. Золотовой. 4-е изд. Москва 2001. URL: <https://ksana-k.ru/?p=566>
6. Грамматика современного русского литературного языка / отв. ред. Н. Ю. Шведова. Москва, 1970.
7. Гужва Ф. К. Морфология русского языка: пособ. для учителей. Киев, 1987.
8. Зализняк А. А. Русское именное словоизменение. Москва, 1967.
9. Зализняк Анна А., Микаэлян И. Л., Шмелёв А. Д. Русская аспектология: В защиту видовой пары. Москва, 2015.
10. Камынина А. А. Современный русский язык: Морфология. Москва, 1999.
11. Касевич В. Б. Семантика. Синтаксис. Морфология. Москва, 1988.
12. Клобуков Е. В. Семантика падежных форм в современном русском литературном языке. Москва, 1986.
13. Лингвистический энциклопедический словарь / гл. ред. В. Н. Ярцева. 2-е изд, доп. Москва, 2002.
14. Милославский И. Г. Морфологические категории современного русского языка.

- Морфология, 1981.
15. Моисеев А. И. Русский язык: Фонетика. Морфология, Орфография. Изд. 2-е, перераб. Москва, 1980.
 16. Морфология современного русского языка / С. И. Богданов, Е. Б. Евтюхин, Ю. П. Князев и др. Санкт-Петербург, 2009.
 17. Панов М. В. О частях речи в русском языке // Труды по общему языкознанию и русскому языку / под ред. Е. А. Земской, С. М. Кузьминой. Т. 1. Москва, 2004.
 18. Плуноян В. А. Общая морфология: введение в проблематику. Москва, 2000.
 19. Распопов И. П., Ломов А. М. Основы русской грамматики. Морфология и синтаксис. Воронеж, 1984.
 20. Русская грамматика: В 2 т. / гл. ред. Н. Ю. Шведова. Т.1. Москва, 1980. URL: <http://rusgram.narod.ru/index1.html>
 21. Русский язык: Энциклопедия / гл. ред. Ю. Н. Караулов. Москва, 2003.
 22. Русский язык: Энциклопедия / под общ. ред. А. М. Молдована. 3-е изд. перераб. и доп. Москва, 2020.
 23. Селиванова Е. А. Современный русский язык. Морфология. Черкассы, 2013.
 24. Сидоренко Е. Н. Морфология современного русского языка. В 2-х ч. Ч. 1. Симферополь, 2000.
 25. Сидоренко Е. Н. Морфология современного русского языка. В 2-х ч. Ч. 2. Симферополь, 2003.
 26. Смирнова Т. Н. Контрольная работа по морфологии глагола и методические указания к ней. Харьков, 2013. URL: <http://philology.karazin.ua/index.php/elektronna-biblioteka-kafedry-rosiiskoi-movy/>
 27. Современный русский язык: учебник для студентов-филологов спец. университетов / под ред. В. А. Белошапковой. Москва, 2000.
 28. Тихонов А. Н. Современный русский язык. Морфемика. Словообразование. Морфология. Изд. 2-е. Москва, 2003.
 29. Цыганенко Г. П. Морфология современного русского языка: Введение. Именные части речи. Донецк, 2005.

Синтаксис

1. Бабайцева В. В., Максимов Л. Ю. Современный русский язык: учеб. пособ. для студентов по спец. № 2101 «Рус. яз. и лит.»: в 3 ч. Ч. 3: Синтаксис. Пунктуация. Москва, 1981.
2. Валгина Н. С. Современный русский язык: Синтаксис. 4-е изд. Москва, 2003.
3. Виноградов В. В. Русский язык (Грамматическое учение о слове) / под ред. Г. А. Золотовой. 4-е изд. Москва 2001. URL: <https://ksana-k.ru/?p=566>
4. Грамматика современного русского литературного языка / [отв. ред. Н. Ю. Шведова]. Москва, 1970.
5. Золотова Г. А. Коммуникативные аспекты русского синтаксиса. Москва, 1982.
6. Золотова Г. А. Синтаксический словарь: Репертуар элементарных единиц русского синтаксиса / отв. ред. Ю. Н. Караулов. Москва, 1988.
7. Золотова Г. А., Онипенко Н. К., Сидорова М. Ю. Коммуникативная грамматика русского языка / под ред. Г. А. Золотовой. Москва, 2004.
8. Лекант П. А. Синтаксис простого предложения в современном русском языке. 3-е изд. Москва, 2004. С. 219–236.
9. Лингвистический энциклопедический словарь / гл. ред. В. Н. Ярцева. URL: <http://lingvisticheskiy-slovar.ru/>
10. Русская грамматика: в 2 т. / гл. ред. Н. Ю. Шведова. Т. 2: Синтаксис. Москва, 1980.
11. Синтаксис современного русского языка: учебник для филологических специальностей университетов СНГ / Г. Н. Акимова, С. В. Вяткина, В. П. Казаков, Д. В. Руднев; под ред. С. В. Вяткиной. Санкт-Петербург, 2008.

12. Современный русский язык / В. А. Белошапкова, Е. А. Брызгунова, Е. А. Земская и др.; под ред. В. А. Белошапковой. 2-е изд., испр. и доп. Москва, 1989.
13. Современный русский литературный язык / П. А. Лекант, Н. Г. Гольцова, В. П. Жуков и др.; под ред. П. А. Леканта. 3-е изд., испр. и доп. Москва, 1996.
14. Чернцова Е. В., Фильчук Т. Ф. Синтаксис современного русского языка. Словосочетание. Простое предложение: учебное пособие для студентов специальности «Язык и литература (русский)» всех форм обучения. Харьков, 2014. URL: <http://philology.karazin.ua/index.php/elektronna-biblioteka-kafedry-rosiiskoi-movy/>

Історія російської мови

1. Алексеев А. В. Историческая грамматика русского языка. Москва, 2019.
2. Васеко Е. Ф., Горшкова К. В. Историческая грамматика русского языка: Учебное пособие для практических занятий. Москва, 1994.
3. Горшкова К. В., Хабургаев Г. А. Историческая грамматика русского языка. 2-е изд. Москва, 1996.
4. Иванов В. В. Историческая грамматика русского языка. Москва, 1990.
5. Иванова М. В. Историческая грамматика русского языка. Москва, 2013.
6. Колесов В. В. История русского языка. Москва; Санкт-Петербург, 2005.
7. Кузнецов П. С. Очерки исторической морфологии русского языка. Москва, 1959.
8. Низаметдинова Н. Н. Историческая грамматика русского языка. Москва, 2014.
9. Черепанова О. А., Колесов В. В. и др. История русского языка: Учебное пособие для практических занятий. Москва; Санкт-Петербург, 2003.

Російська література

1. Бахтин М. М. Проблемы поэтики Достоевского // Бахтин М. М. Собр. соч. в 7 т. Т. 6. Москва: Языки славянской культуры, 2002.
2. Буренина О. Д. Символистский абсурд и его традиции в русской литературе и культуре первой половины XX века. Санкт-Петербург: Алетейя, 2005.
3. Гаспаров Б. М. Из наблюдений над мотивной структурой романа М. А. Булгакова «Мастер и Маргарита» // Гаспаров Б. М. Литературные лейтмотивы. Москва, 1994. С. 28 – 82.
4. Голубков М. М. Русская литература XX века: учебное пособие. Москва, 2001.
5. Гордович К. Д. История отечественной литературы XX века: пособие для гуманитарных вузов. Санкт-Петербург.: Изд-во Петербургский ин-т печати, 2000.
6. Гордович К. Д. Русская литература конца XX века. Санкт-Петербург, 2003.
7. Зуева Т. В., Кирдан Б. М. Русский фольклор: учебник для вузов. Москва, Флинта: Наука, 2002.
8. История русской литературы X-XVII вв.: пособие для студентов пед. ин-тов / Л. А. Дмитриев, Д. С. Лихачев, Я. С. Лурье и др.; под ред. Д. С. Лихачева. Москва: Просвещение, 1979.
9. История русской литературы XIX века: 1800–1839 годы. В 2-х частях / под ред. В. Н. Аношкиной, Л. Д. Громовой. Москва: Владос, 2001.
10. История русской литературы XIX века: 1840–1860 годы. В 2-х частях / под ред. В. Н. Аношкиной, Л. Д. Громовой. Москва: Оникс, 2006.
11. История русской литературы XIX века: 70–90-е годы: учебник / под ред. В. Н. Аношкиной, Л. Д. Громовой, В. Б. Катаева. Москва: Изд-во МГУ, 2001.
12. История русской литературы XX века: учебник для академического бакалаврата / В. В. Агеносов и др. В 2 ч. 2-е изд., перераб. и доп. Москва: Изд-во. Юрайт, 2019. Образовательная платформа Юрайт. URL: <https://urait.ru/bcode/425565>.
13. История русской литературы XX – начала XXI века: учебник для вузов в трех частях / составитель и науч. ред. проф. В. И. Коровин. Москва: Гуманитарный изд. центр Владос, 2014.

14. Канунникова И. А. Русская драматургия XX века. Москва: Флинта, 2003.
15. Келдыш В. А., Дьякова Е. А. История русской литературы конца XIX – начала XX века. В 2-х т. Москва: Академия, 2007.
16. Келдыш В. А. Русский реализм начала XX века. Москва, 1975.
17. Колобаева Л. А. Русский символизм. Москва: Изд-во МГУ, 2000.
18. Кравцов Н. И., Лазутин С. Г. Русское устное народное творчество: учебник для филол. фак. ун-тов. 2-е изд. испр. и доп. Москва: Высш. школа, 1977.
19. Кусков В. И. История древнерусской литературы: учебник для бакалавров. Москва: Юрайт, 2013.
20. Лейдерман Н., Липовецкий М. Современная русская литература: 1950–1990-е годы: пособие для студ. высш. учеб. Заведений. В 2-х т. Москва: Академия, 2002.
21. Литературная энциклопедия терминов и понятий / под ред. А. Н. Николюкина. Москва: НПК «Интелвак», 2001.
22. Лихачев Д. С. Поэтика древнерусской литературы. 3-е изд. Москва, 1979.
23. Лосев Л. В. Иосиф Бродский: Опыт литературной биографии. Москва, 2008.
24. Манн Ю. В. Поэтика Гоголя. Вариации к теме. Москва, 1996.
25. Манн Ю. В. Русская литература XIX века. Эпоха романтизма. Москва: РГГУ, 2007.
26. Мережинская А. Ю. Русская постмодернистская литература: учебник. Киев, 2007.
27. Мережинская А. Ю. Художественная парадигма переходной эпохи: Русская проза 80-90-х годов XX века. Киев, 2001.
28. Михайлов О. Н. Литература русского зарубежья. Москва, 1995.
29. Мусатов В. В. История русской литературы первой половины XX века (советский период). Москва: Высшая школа, Академия, 2001.
30. Недзвецкий В. А. И. С. Тургенев: логика творчества и менталитет героя: Курс лекций для магистрантов. Москва: Изд-во МГУ, 2011.
31. Нефагина Г. Л. Русская проза конца XX века. Москва: Флинта, Наука, 2005.
32. Пахарева Т. А. Русская литература рубежа XIX–XX веков: Курс лекций: учеб. пос. для студентов-филологов. Киев: Изд. Дом Дмитрия Бураго, 2015.
33. После раскола: История русской литературы XX века (20–90-е годы): Основные имена: учебное пособие для филол. ф-тов ун-тов / отв. ред. С. И. Кормилов. Москва: Изд-во МГУ, 1998.
34. Поэтика: Словарь актуальных терминов и понятий / гл. науч. ред. Н. Д. Тамарченко. Москва: Изд-во Кулагиной; Intrada, 2008.
35. Русский космизм: Антология философской мысли. Москва, 1993.
36. Русская литература XX века. В 2-х т. / под. ред. Л. П. Кременцова. Москва: Академия, 2005.
37. Русская литература XX века: Школы, направления, методы творческой работы: учебник для студентов высших учебных заведений / под ред. С. И. Тиминой. Санкт-Петербург: Изд-во «Logos»; Москва: Высшая школа, 2002.
38. Русская литература рубежа веков (1890-е – начало 1920-х годов). В 2-х кн. / РАН Ин-т мир. лит. им. А. М. Горького; отв. ред. В. А. Келдыш. Москва: Наследие. Кн. 1. 2000; Кн. 2. 2001.
39. Сараскина Л. И. Испытание будущим. Ф. М. Достоевский как участник современной культуры. Москва: Прогресс-Традиция, 2010.
40. Семенова С. Г. Русская поэзия и проза 1920 – 1930-х годов. Поэтика – Видение мира – Философия. Москва, 2001.
41. Спивак Р. С. Русская философская лирика: 1910-е годы. И. Бунин, А. Блок, В. Маяковский. Москва Флинта: Наука, 2005.
42. Теория литературы: учебное пособие. В 2-х т. / под ред. Н. Д. Тамарченко. Москва: Изд. центр «Академия», 2004.
43. Хализев В. Е. Теория литературы. Москва: Высшая школа, 1999.
44. Чудаков А. П. Поэтика Чехова. Мир Чехова: возникновение и утверждение. Санкт-

Петербург: Азбука: Азбука-Аттикус, 2016.

Мережеві джерела

<https://rus.1sept.ru/urok/>

ГРАМОТА.РУ: справочно-информационный портал

Gramma.ru: Культура письменной речи

<http://licey.net/lit/stok>

<http://licey.net/lit/poet20>

<http://www.hi-edu.ru/litraXIX.html>

Национальный корпус русского языка. URL: www.ruscorpora.ru

Открытая русская электронная библиотека. URL: www.rsl

Русский филологический портал. URL: www.philology.ru

Словари.ру: Русские словари. Лингвистика в Интернете

Университетская электронная библиотека. URL: <https://biblioclub.ru>

ФЭБ: Фундаментальная электронная библиотека «Русская литература и фольклор»: URL: <http://feb-web.ru/>

Голова фахової атестаційної комісії

_____ Тетяна ФІЛЬЧУК

Програму затверджено на засіданні приймальної комісії Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

Протокол № 2 від 07 лютого 2022 р.

Відповідальний секретар

_____ Сергій ЄЛЬЦОВ